

Az idegenek Magyarországon.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Egy németországi barátunk, a ki hosszabb idő óta itt él közöttünk, tanulmányozva az országot, a népet és a szokásokat, az alábbi cikkelyt küldötte nekünk. Kemény igazságokat mond el benne s talán nem is egészen új dolgokat, de mert megvilágítja, hogyan gondolkoznak rólunk és országunkról a mindent megnéző és mindent jól látó külföldiek, érdekesnek tartjuk a cikkely közlését. Ime így szól:

Ha magyar ember volnék, keserves igazságokat vagdosnék honfitársaim fejéhez. Idegen ember vagyok, vendég magyar földön, tehát kedvesnek kell lennem. De az őszinte barátságának különös joga az, hogy olykor-olykor teljes nyíltsággal beszél és mert én szeretem a magyar embert és a hazáját, azt hiszem, jogom van, hogy egynémely dolgon elbámuljak.

Én, az idegen, nagy meglepetéssel vettem észre, hogy ebből az országból teljesen hiányzik az idegenforgalom. Édes Istenem, hát a magyarok nem tudják mi mindenük van az országukban? Rövidlátás az, hogy önként lemondanak az idegenek látogatásáról? Tétlenül nézik, hogy a külföldi vendég ne hozzon se anyagi, se erkölcsi hasznot az országnak? A sok természeti szépség, a csodálatos erejű fürdők, a kitünő mintagazdaságok és a mi nem utolsó dolog, a folyton fejlődő Budapest, mind olyan vonzó erő, a melyet nem használnak ki eléggé. Ugy tűnik föl a dolog, mintha a benszülöttek egyáltalán nem tudnák megítélni az ilyen nemzetközi értékeket. Beérik azzal, hogy az

idegen, a kit a véletlen visz ide vagy oda, megdicséri a reája új környezetet és ha ez megtörtént, nyugodtan tovább alszanak. Azzal senki sem törődik, hogy az idegenek elragadtatását ki kell használni. Azaz, hogy mégis: egyszer-más-szor banketét adnak az idekerült idegenek tiszteletére. A jó banket is szép dolog, de nem hoz pénzt az országba és éppen oly kevéssé növeli az idegenek forgalmát, mint a mily kevéssé ismerteti Magyarországot jelentőségét. Hogy nemrégén két tucat német gazda volt Hódmezővásárhelyen, hogy tegnap három szerb diák magyar tudományos intézeteket látogatott meg, hogy Mark Twain jó pénzért angol történeteket beszélt el — a minöket Sipulusz is tud, de magyarul — mindezt csak nem akarják idegenforgalomnak nevezni?

A múlt évben nem is egészen negyven-ezer vendége volt Budapestnek; kár, hogy a statisztika nem mondja meg, hány volt közöttük a külföldi. Ennyi látogatóval beéri a magyar főváros. Hiszen még a mi Darmstadtunk is, a nagy Liebignek és a megtestesült unalomnak a szülőhelye, elszégyelné magát, ha egy évben csak ennyi vendég keresné föl. De hát mit tesz Budapest az idegenekért? Ki igazítja utba a vendéget? Ki gondoskodik arról, hogy jól mulasson? Hol találja megszokott kényelmét? Tiszta a szálló kapusára, a bérkocsira, a hordásra vagy a pincésre van utalva. Ezek ugyan nem sokat használnak, de pénz kell nekik, mert Budapesten félelmetesen sok a nyitott kéz.

Olyan városnak, a mely világváros akar lenni és a melyet a természet annyira megáldott a külföldön teljesen ismeretlen szépségekkel, meg kellene találnia az utat és módot, melylyel sikerrel magára vonja az általános figyelmet. Különben még sokáig lesznek olyan emberek, a kik azt hiszik, hogy Bécs és Konstantinápoly, Boroszló és Abbázia között vizagsztalan pusztság van. Már hajlandó vagyok azt hinni, hogy a legtöbb magyar ember nem is tudja, mi minden van hazájában. Ha az alkotó természet a *dobsinai* barlangot valahová Hollandiába tette volna, a fönséges Tátrát ott emelte volna ég felé a holt-tenger mellett, ha a Kárpátokat a Szaharába vitte volna, akkor évről-évre megszámlálhatatlan számú sokaság sietne e természeti szépségek bámulására. És ne feledjük el a magyar fürdőhelyeket. Egyetlenegy országban sincs annyi kitűnő gyógyító forrás, mint Magyarországon. A külföld legföljebb csak hatnak a nevét ismeri és háromszáz fürdőhely közül talán csak [hármát keres föl. Hányat keres föl a magyar ember? A külföldön van Aaschen, Pymont, Spaa, Marienbad, Ostende, itt-hon Lipik, Pöstyén, Buziás, Szliács. Tátrafüred, Herkulesfürdő, Parád, Borszék, Balatonfüred. Mindezeket, a melyeket olyan fürdőhelyekké lehetne tenni, melyeket az egész világon ismernének, föl is keresnének és a magyaroknak csak az orvos és a gazda szerepét kellene betölteniök. Bevallom, hogy sajnálkoztam is, bosszankodtam is, a mikor ezeket a helyeket láttam.

— Ne feledje, hogy mi tulajdonképpen csak husz-harminc év óta élünk! mondták nekem.

Hát a magyar ember fölöslegesnek tartja a személyes kezdést és saját erejét? Azt hiszi az ember, hogy a kinek ilyen megbecsülhetetlen és soha nem fogyó kincse van, az minden követ megmozgat ennek értékesítésére, tőkét kovácsol belőle a saját és a haza javára. Itt semmi sem történik. Nehány szerény épület, egy ház, melyen az van: Grand Hotel, nagy drágaság, sok kényelmetlenség: ezt találjuk a fürdőhelyeken. Ahhoz nem tud a tulajdonos, hogy a fürdőhelyet fejlessze, nagy és kényelemhez szokott közönség számára be rendezze és ügyes propagandával az egész világgal megismertesse. Pedig az

erre fordított fáradságnak bőséges a jutalma. A külföldiek jól tudják ezt. Tessék csak megkérdezni a németeket, angolokat, belgákat és franciákat!

A hegy nem ment el a prófétához, tehát a próféta ment el a hegyhez. Ha a külföld még nem ismeri a szép Magyarországot, erre kell gondolni. Meg kell ismertetni, világgá kell kiáltani a sok természeti kincset, gazdaságot, nem kell másnak a segítségére válni. Akkor eljön a külföld Magyarországra és az pénz hoz, vagyonosodást teremt; akkor a külföld szeretni fogja Magyarországot és ez a pénznél is többet ér.

Világ folyása.

Kopp dr. boroszlói bíboros püspök tegnap távirati fölszólításra megjelent Bécsben s kihallgatáson volt a királynál. Ez a kihallgatás nagy föltűnést keltett, mert nem tudták megmagyarázni annak az okát, hogy a király miért hívatta oly sürgősen a porosz bíborost. Újabb értesülések szerint Kopp kihallgatása összefüggésben van a tömeges áttéréssel a katolikus egyházból a protestantizmusra. A boroszlói bíboros bizalmas embere és sokszor tanácsadója Vilmos német császárnak is s királyunk kíváncsi lehetett Kopp véleményére annál is inkább, mert a hitelgyogyottaknak, a német nemzeti pártiaknak, az a tervük, hogy luteránusokká akarják tenni a németeket, hogy egyesíthessék Ausztriát Németországgal. Az *El Rómától!* jelszó napról-napra jobban hódít s a mértékadó köröknek nem csekély gondot okoz. Legerősebb szószólói az elszakadásnak Wolf és társai, a Schönerer-párt. Wolf tudvalevőleg husvét napján családjával együtt áttért a protestáns vallásra. Kittel képviselő ugyanakkor hagyta el katolikus vallását feleségével és leányával együtt. Iro, a nagy népszónok, jégnapelőtt lett protestáns, a párt néhány tagja már régen az, csak Schönerer maga maradt még katolikus, de bejelentette, hogy legközelebb ő is áttér a luteránus vallásra. A népből legtöbben most a husvét ünnepek alatt hagyták el katolikus vallásukat. Linzben az innepi istentisztelet után a templomban hét férfi és egy asszony odament a paphoz és bejelentette áttérését. Ebben az évben Linzben összesen 128-an szakadtak el Rómától. Grácban a hitelgyogyottak száma 119, ezek közt van 77 férfi és 42 asszony. Mürschlag-ban csak a múlt hónapban 22 ember tért át a luteránus vallásra. Leobenben a múlt hónapban 14 ember, és pedig 11 bányászakadémikus és 3 hivatalnok tért át s 14-en fölverték az ó-katolikus vallást. Judenburgenben négyen, Laidachban heten hagyták el katolikus hitüket. Bécsben ebben az esztendőben 230 ember tért át a protestantizmusra, Innsbruckban 31 és ezek közt van 17 tanító, 1 gyógyszerész, 1 ügyész, 4 hivatalnok, 3 kereskedő, 1 író, 2 iparos és 2 férjnél levő asszony. Arköben tizenegy német katolikus fenyegetőzött áttéréssel, ha az egyházi főtámasz nem gondoskodik német papról, a ki német szentbeszédet mondjon és fölügyeljen a német iskolában a vallástannak tanítására. Piznóban az olaszok akarnak áttérni a protestantizmusra, mert elégedetlenek a szláv prédikációk miatt. A városi tanács lépéseket is tett a politikai hatóságnál a szláv liturgia ellen s egy bizottság kérvényben fordult a trieszti püspökhöz és a pápához. Ha kérésüket nem teljesítik, az olaszok egyszerre valamennyien át akarnak térni a protestáns vallásra. A német nemzetiek áttérése legnagyobb azonban északi Csehországban, a hol nap-nap után igen sok család hagyja el ősi vallását. A német nemzeti képviselők minden héten legalább egyszer megfordulnak ezeken a vidékeken, átmennek a határon Németországba s visszajövet hevesebben folytatják az agitációt a *Los von Rom!* jelszóval.

A poroszországi lengyel kérdés miatt Kopp bíborosnak konfliktusa van most a porosz közoktatástügyi miniszterrel. A felső-szléziai katolikus papáság ugyanis kérvényt nyújtott be a miniszterhez, melyben a lengyel nyelv számára nagyobb teret kér az iskolában. A miniszter visszautasította a kérvényt azzal a megokolással, hogy a lengyel nyelvet izgatásra használják föl a németéggel ellen s a kormányknak minden engedékenysége jobban megerősíti a lengyelek nemzeti agitációját. Azt mondja még a miniszter válasza, hogy a német bírodalomban lévő népiskoláknak nem az a feladatuk, hogy az idegen nyelvet épöljék, hanem az, hogy kultiválják a hazai és minden német emberrel nézve szükséges nyelvet: a németet. A miniszter visszautasító válasza azéért